

**UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE ȘI RELAȚII
INTERNAȚIONALE**

Cu titlu de manuscris
CZU: 347.63/64(043.2)

**GIURGEA LENUȚA
REGIMUL JURIDIC AL DOMICILIULUI ȘI REȘEDINȚEI
MINORULUI. CONSECINȚE JURIDICE ȘI MECANISME DE
PROTECȚIE**

SPECIALITATEA 553.01 – DREPT CIVIL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale, ”Științe Juridice și Relații Internaționale” a
Universității de Studii Europene din Moldova

Componenta Comisiei de susținere publică:

1. **Președinte** - **MIHALACHE Iurie**, conf. univ., dr. hab. în drept, USPEE
2. **Conducător de doctorat** - **PUȘCĂ Andy Corneliu**, conf. univ., dr. în drept, USEM
3. **Referent oficial** - **MODIGA Georgeta**, prof. univ., dr. în drept, România
4. **Referent oficial** - **FRUNZĂ Iurie**, conf. univ., dr. în drept, Universitatea de Stat din Comrat
5. **Referent oficial** - **POPESCU Radu** conf. univ., dr. în drept, România, membru al comisiei de îndrumare

Susținerea va avea loc la data de 03.06.2026, ora 13,00 în ședința Comisiei de Susținere Publică din cadrul Școlii Doctorale ”Științe Juridice și Relații Internaționale” a Universității de Studii Europene din Moldova, adresa: Mun. Chișinău, str. Ghenadie Iablocikin 2/1, sala 200A.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Universității de Studii Europene din Moldova și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<https://anacec.md/ro/technical-staff/evaluations>).

Rezumatul a fost expediat la _30.04.26_.

Președinte al Comisiei de susținere publică	_____	MIHALACHE Iurie conf. univ., dr. hab. în drept
Conducător de doctorat	_____	PUȘCĂ Andy Corneliu conf. univ., dr. în drept
Autor	_____	GIURGEA Lenuța

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	12
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	18
BIBLIOGRAFIE.....	25
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI.....	27
ADNOTARE.....	31
АННОТАЦИЯ.....	32
ANNOTATION.....	33

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Respectarea drepturilor copilului este esențială pentru asigurarea protecției interesului superior al acestuia, pentru garantarea dezvoltării sale armonioase și pentru prevenirea oricăror forme de abuz sau discriminare, contribuind astfel la consolidarea unui cadru juridic eficient de protecție a copilului.

Reglementarea domiciliului sau a reședinței persoanei se impune din necesitatea fundamentală de a identifica individul în spațiu. În sens juridic, identificarea unei persoane fizice presupune constatarea identității acesteia, adică individualizarea sa în cadrul societății și a ansamblului relațiilor sociale în care este implicată.

În contextul societății contemporane, necesitatea identificării persoanei fizice se justifică atât din rațiuni generale, cât și din rațiuni individuale. Din perspectiva generală, societatea are un interes direct ca fiecare membru să poată fi recunoscut și localizat în cadrul multiplelor raporturi juridice în care participă. În ceea ce privește rațiunile individuale, identificarea răspunde interesului fiecărei persoane de a fi individualizată și recunoscută ca subiect de drept în cadrul diverselor raporturi juridice, garantându-i astfel participarea efectivă și protecția în cadrul sistemului juridic.

În special, analiza conceptului de reședință obișnuită a copilului și a consecințelor juridice ale încălcării impune, în mod obligatoriu, menționarea instituției juridice care reglementează returnarea copilului în statul său de reședință obișnuită. Procedura se sprijină pe un cadru normativ internațional și național clar: Convenția de la Haga din 1980 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, Regulamentul (UE) 2019/1111 al Consiliului din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii (reformare)¹, prevederile Codului de procedură civilă al Republicii Moldova² și Legii nr. 292 din 13.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite³, care stabilește aspecte în special legate de examinarea cazurilor privind înapoierea copiilor cu vârstă de până la 16 ani, deplasați fie reținuți ilicit, către reședința lor obișnuită.

¹ Regulamentul (UE) 2019/1111 al Consiliului din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii (reformare). În: *Jurnalul Oficial al Uniunii europene* L 178, 02.07.2019, pp.1-115. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1111>

² Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial* nr. 285-294 art. 436 din 03.08.2018. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150766&lang=ro#

³ Legea nr. 292 din 12.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite. În: *Monitorul Oficial* nr. 556-559 art. 760 din 27.12.2024 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146474&lang=ro

Deși termenul „reședință obișnuită” a fost folosit inițial mai ales în context internațional, referitor la procedurile de readucere a copiilor, cadrul normativ național a evoluat. Astfel, în prezent, Codul civil al Republicii Moldova⁴ utilizează acest termen și pentru a defini domiciliul, extinzând aplicabilitatea sa în sfera dreptului intern și conferind o semnificație mai largă conceptului de stabilitate a locuirii copilului.

Protecția copilului în Republica Moldova este armonizată, în mare măsură, cu normele internaționale referitoare la drepturile copilului. La fundamentul sistemului de protecție a minorilor se află Constituția Republicii Moldova⁵, care recunoaște dreptul familiei și al copilului la apărare și sprijin, inclusiv prin asigurarea dreptului la viață, integritate corporală și psihologică, garantarea asistenței și protecției sociale, precum și dreptul la îngrijire medicală și la locuirea într-un mediu securizat. În plus, Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți⁶, stabilește cadrul legal de protecție a minorilor și determină atribuțiile autorităților tutelare la nivel local și raional, măsurile de siguranță pentru copil și modalitățile de colaborare intersectorială în domeniul protecției copilului.

Deasemenea legislația națională a Republicii Moldova consacră dreptul fundamental a persoanelor la liberă circulație și la stabilirea reședinței.

Ca drept fundamental, libertatea de mișcare reprezintă o noțiune relativ recentă, reprezentând libertatea cetățeanului de a se deplasa fără restricții arbitrare. Această libertate este protejată la nivel internațional printr-un ansamblu de instrumente juridice. Astfel, Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede în art. 13, că „orice persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv propria țară, și de a reveni în aceasta conform voinței sale.”

În același sens, Pactul internațional privind drepturile civile și politice tratează în art. 12 „dreptul oricărei persoane aflate legal pe teritoriul unui stat de a se deplasa liber și de a alege reședința, precum și libertatea de a părăsi orice țară, inclusiv propria țară, fără a fi supusă unor restricții arbitrare”.

Complementar, Protocolul nr. 4 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului reafirmă aceste principii, stabilind că „orice persoană aflată legal pe teritoriul unui stat are dreptul la libertatea de circulație și la alegerea reședinței, precum și la libertatea de a părăsi orice țară, inclusiv propria țară.”

⁴ Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial nr. 66-75 art. 132* din 01.03.2019. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149719&lang=ro#

⁵ Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.1 din 12.08.1994; Republicat: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 78/140 din 29.03.2016. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro

⁶ Legea nr. privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți nr. 140 din 14.06.2013. În: *Monitorul Oficial nr. 167-172 art. 534* din 02.08.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139010&lang=ro

Articolul 27 din Constituția Republicii Moldova stabilește că „orice cetățean al Republicii Moldova are dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a părăsi țara, de a emigra și de a reveni în aceasta.”

Astfel, că analiza regimului juridic al reședinței minorului derivă din rolul său ca element esențial de identificare a persoanei. Aceasta permite individualizarea copilului, raportându-l la cadrul familial și social, prin mijloace specifice care facilitează stabilirea poziției sale în relațiile juridice. În mod tradițional, principalele atribute prin care o persoană este identificată sunt numele și domiciliul, acestea din urmă indicând localizarea sa în spațiu.

Similar adulților, copilul deține elemente care îi conferă o individualitate proprie și anumite drepturi speciale, inclusiv în raport cu părinții săi. Printre beneficiile fundamentale oferite de reședința obișnuită se numără dreptul de a nu fi mutat sau reținut în mod ilegal într-un alt stat. Din această perspectivă rezultă importanța studierii modului de stabilire a reședinței obișnuite, a criteriilor de identificare și a procedurii de modificare a acesteia, având în vedere consacarea principiului interesului superior al copilului.

Prezentul studiu clarifică și definește noțiunile de „domiciliu” și „reședință temporară”, atât în perspectiva legislației naționale, cât și în lumina cadrului juridic internațional aplicabil. În paralel, cercetarea examinează amploarea efectelor juridice generate de domiciliu și reședință temporară, identifică conceptul de reședință obișnuită, alternantă în practica internațională, jurisprudența CJUE, CtEDO, aspectele legate de reținerea nelegală a minorului, mecanismele internaționale de cooperare în vederea asigurării interesului superior al copilului.

Încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale, zonale, ale colectivului de cercetare și în context inter- și transdisciplinar. Conform art. 2 alin. (1) din Acordul de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, s-a conchis asupra „respectării principiilor democratice, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum sunt proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului și reglementate în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în Actul final de la Helsinki din 1975 al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, precum și în Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 1990 (...).”⁷

⁷ Acordul de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. [online] [citat: 01.02.2025]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf>

De asemenea, capitolul 27 al Acordului de asociere reglementează „cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului.”

Potrivit art. 137 al Acordului, părțile au convenit „să coopereze pentru a asigura promovarea drepturilor copilului în conformitate cu legislația și cu normele internaționale, în special Convenția Națiunilor Unite din 1989 privind drepturile copilului, ținând cont de prioritățile identificate în contextul specific al Republicii Moldova, în special pentru categoriile vulnerabile.”

În temeiul art. 138 din Acord, cooperarea părților cuprinde, în mod special: „a) prevenirea și combaterea tuturor formelor de exploatare (inclusiv munca prestată de copii), a abuzurilor, a neglijenței și a violenței împotriva copiilor (...);” „b) îmbunătățirea sistemului de identificare și de asistență oferită copiilor aflați în situații vulnerabile, inclusiv participarea sporită a copiilor la procesele de luare a deciziilor și punerea în aplicare a unor mecanisme eficiente menite să soluționeze plângerile individuale formulate de copii;” „e) aderarea la documentele internaționale relevante, ratificarea și punerea în aplicare a acestora, inclusiv a celor elaborate în cadrul Organizației Națiunilor Unite, al Consiliului Europei și al Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat, cu scopul de a promova și de a proteja drepturile copiilor în conformitate cu cele mai înalte standarde în acest domeniu.”

În procesul de aderare la Uniunea Europeană, Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a armoniza legislația națională cu *acquis-ul* Uniunii Europene, prin adaptarea cadrului normativ intern la standardele și principiile juridice europene, în vederea consolidării statului de drept și a protecției efective a drepturilor fundamentale.

Constatăm că Republica Moldova a înregistrat progrese importante în dezvoltarea sistemului de protecție a copilului. Cu toate acestea, alinierea cadrului normativ și a practicilor din domeniu la prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului rămâne o provocare.

Protecția copilului în Republica Moldova este, în mare măsură, armonizată cu standardele și instrumentele internaționale în materia drepturilor copilului. Fundamentul sistemului național de protecție a copilului îl constituie Constituția Republicii Moldova, care consacră dreptul familiei și al copilului la protecție din partea statului, garantând, printre altele, dreptul la viață, la integritate fizică și psihică, accesul la asistență și protecție socială, dreptul la ocrotirea sănătății, precum și dreptul de a trăi într-un mediu sigur și favorabil dezvoltării.

În acest context, în anul 2023 a fost revizuit cadrul legislativ în materia protecției drepturilor copilului, fiind abrogată Legea nr. 338/1994 privind drepturile copilului și adoptată Legea nr.

370/2023 privind drepturile copilului⁸, care reflectă într-o măsură mai amplă principiile și standardele consacrate de instrumentele internaționale în domeniul drepturilor copilului. Noua reglementare urmărește consolidarea mecanismelor de protecție a copilului și asigurarea unei mai bune conformități a legislației naționale cu prevederile convenționale.

Evidențiem că, Republica Moldova, s-a angajat să instituie, în cadrul legislației naționale, mecanisme de intervenție prompte și eficiente ale sistemului de protecție, adaptate nevoilor fiecărui copil, în acord cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, ale Acordului de Asociere și ale altor mecanisme internaționale la care Republica Moldova a aderat, prin punerea în practică completă a recomandărilor respective.

Astfel, Republica Moldova a asigurat elaborarea și adoptarea legii menite să asigure aplicarea Convenției de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, din 25 octombrie 1980, prin noua Lege nr. 292 din 13.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite⁹, care stabilește aspecte în special legate de examinarea cazurilor privind înapoierea copiilor cu vârstă de până la 16 ani, deplasați fie reținuți ilicit, către reședința lor obișnuită, vine să implementeze prevederile actelor internaționale în materia apărării internaționale de copii.

De asemenea, Republica Moldova este parte la mai multe instrumente juridice internaționale adoptate sub egida Conferinței de la Haga, printre care se numără Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materie de adopție internațională, adoptată la Haga la 29 mai 1993¹⁰, Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, încheiată la Haga la 25 octombrie 1980¹¹, precum și Convenția europeană asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980¹².

Prin aderarea la aceste instrumente internaționale, Republica Moldova și-a asumat obligația de a asigura mecanisme eficiente de cooperare internațională în domeniul protecției copilului, în special

⁸ Legea privind drepturile copilului nr. 370 din 30.11.2023. În: *Monitorul Oficial Nr. 488-491 art. 864* din 21.12.2023. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153186&lang=ro

⁹ Legea nr. 292 din 12.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite. În: *Monitorul Oficial nr. 556-559 art. 760* din 27.12.2024 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146474&lang=ro

¹⁰ Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiate la Haga la 29 mai 1993, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1468-XIII din 29.01.1998, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 14-15 art. 79 din 26.02.1998. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=4314&lang=ro

¹¹ Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, 1980. În: *Tratate Internationale Nr. 15 art. 67*.

¹² Convenția europeană asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980. În: *Monitorul Oficial Nr. 170 art. 701*.

în situațiile ce implică adopția internațională, răpirea internațională a copiilor sau recunoașterea și executarea hotărârilor referitoare la încredințarea și supravegherea minorilor.

Prin urmare, procesul de armonizare a cadrului normativ și a practicilor instituționale cu standardele stabilite de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, și alte instrumente internaționale care vin să asigure interesul superior al copilului, continuă să se desfășoare într-o manieră dinamică în Republica Moldova aliniindu-se *aquis-ului* european.

Reieșind din raționamentele prenotate supra, se prezintă absolut imperioasă realizarea unei cercetări complexe și ample a regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, a consecințelor juridice a încălcării și a mecanismelor de protecție, suprapunerea cu practica judiciară națională, internațională și formularea de propuneri și recomandări pertinente pentru ajustarea cadrului legal existent, dar și uniformizarea practicii administrative și judiciare.

Scopul cercetării constă în realizarea unui studiu multidisciplinar privind regimul juridic al domiciliului și reședinței minorului, precum și a consecințelor juridice, a mecanismelor de protecție a acestora, pentru justificarea uniformizării conceptelor legale și a practicii judiciare în care sunt implicați minori.

Obiectivele propuse rezidă în:

- determinarea conținutului principiilor directoare la stabilirea domiciliului și reședinței copilului minor;
- analiza noțiunilor de locuință a familiei și a copilului;
- identificarea conceptului de reședință obișnuită, reședință temporară, reședință alternantă prin prisma analizei cadrului legal, al jurisprudenței CtEDO, CJUE;
- determinarea conținutului noțiunii de reședință obișnuită în practica internațională; cercetarea regimului juridic al schimbării domiciliului copilului minor, a condițiilor de reținere nelegală a acestuia, prin prisma analizei efectelor asupra relațiilor de familie;
- cercetarea aspectelor privind cooperarea autorităților statelor în vederea stabilirii domiciliului copilului minor, a returnării în caz de răpire sau reținere nelegală;
- formularea recomandărilor și propunerilor de lege ferenda menite să contribuie la eficientizarea practicii judiciare și să compatibilizeze legislația națională cu standardele comunității europene.

Ipoteza de cercetare. În măsura în care vor fi clarificate fundamentele teoretice și normative ale regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, stabilite criteriile obiective și condițiile aplicabile pentru determinarea locului de reședință al copilului, precum și procedurile prin care se realizează protecția drepturilor și intereselor fundamentale ale acestuia, iar justificarea și

proportionalitatea măsurilor de protecție vor fi dezvoltate atât pe plan teoretic, atunci aplicarea coerentă a acestor principii va contribui la consolidarea garanțiilor juridice și eficiența mecanismelor de protecție a minorului, asigurând echilibrul necesar între interesele copilului și drepturile părinților sau ale altor persoane implicate în exercitarea responsabilităților parentale și a autorității tutelare.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificare a metodelor de cercetare alese: pentru realizarea cercetării științifice asupra temei cu caracter complex au fost utilizate metodele consacrate, respectiv: analiza istorică, analiza logică, analiza sistemică, analiza comparativă, sinteză.

Metoda analizei istorice a stat la baza cercetării principiilor fundamentale pornind de la primele interpretări filosofice din perioada romană și până în zilele noastre, raportându-ne la înțelegerile dintre state cu referire la soluționarea în interesul superior al minorului a situațiilor ivite în libera deplasare a acestuia. Logica și metodele ei sunt indisolubil legate de studiul și cercetarea în sine a tuturor aspectelor din practica judiciară în materie, de unde și necesitatea utilizării acestei metode de cercetare.

Analiza sistemică a permis cunoașterea în profunzime a fenomenului care a afectat abordarea problemelor ce dăunează respectării drepturilor fundamentale ale copilului și de aici posibilitatea găsirii soluțiilor care se impun pentru depășirea acestei situații.

Metoda analizei comparative, o veritabilă metodă juridică, s-a dovedit a fi metoda cea mai utilă, fiind și cea mai utilizată, deoarece crează posibilitatea de a vedea cum au abordat problemele minorilor diferite state, pornind de la statele membre și extrapolând la state care au un alt fel de procedură, dar care se bazează pe același context substanțial. Această metodă a creat posibilitatea explicării mondializării situației analizate.

Un rol esențial l-a avut și metoda sintezei pentru că datele disparate privite în mod diferit, dacă nu sunt sintetizate corespunzător, nu vor alcătui niciodată un tot. Sinteza datelor culese din practica judiciară a Republicii Moldova a făcut posibilă evidențierea unor situații care pot fi soluționate în aceeași manieră în care au procedat, de exemplu, statele membre ale Uniunii Europene, dată fiind și dorința de aliniere la legislația europeană.

Utilizarea acestor metode a permis cercetarea aprofundată a drepturilor fundamentale ale copilului, respectarea acestora în sistemul judiciar existent, analiză care a permis sugestia unor schimbări de structură a codificării și a implementării prevederilor europene prin propuneri *de lege ferenda*.

Baza empirică a cercetării este formată din jurisprudența pertinentă a CtEDO, CJUE, a Curții Constituționale a Republicii Moldova, a României, spețe din jurisprudența instanțelor de judecată din

Republica Moldova, precum și din România. În cuprinsul cercetării au fost expuse și cercetate acte legislative din Republica Moldova, din România, Directivele Uniunii Europene, ale ONU, și alte instrumente internaționale relevante cercetării complexe și obiective a temei.

Noutatea științifică constă în analiza complexă și multidisciplinară în materia regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului și contribuirea la soluționarea unor probleme importante cu care se confruntă Republica Moldova, respectiv identificarea problemelor legislative ale Republicii Moldova în disonanță cu prevederile legale propuse la nivelul Europei, cu soluționarea lor prin propunere de *lege ferenda*.

Importanța teoretică și valoarea practică a lucrării este dată cu prioritate de importanța juridico-socială a instituției interesului superior al copilului, prin analiza celor mai relevante opinii și concepții doctrinare ce au stat la baza prezentei cercetării. Cercetarea efectuată în prezenta lucrare este una pragmatică și comparativă a principalelor probele atât doctrinare cât și practice în materia respectării domiciliului minorului.

În aceeași măsură considerăm că această lucrare științifică va fi de un real ajutor practicienilor în drept civil, dar și teoreticienilor, ca și bază de început a unei cercetări în materia mai sus menționată și nu numai. Rezultatele obținute în urma cercetării pot servi la perfecționarea legislației actuale prin modificarea unor acte normative, dar și prin elaborarea unor acte normative noi, întrucât deficiențele existente pot fi eliminate doar prin reconceptualizarea legislativă a instituției interesului superior al copilului. În altă ordine de idei, rezultatele cercetării pot face obiectul curiculei universitare, ciclul I licență și ciclul II, masterat, la elaborarea cursurilor.

Rezultatele științifice vor fi utile sub mai multe aspecte: în procesul de legiferare, în activitatea practică a avocaților, judecătorilor, specialiștilor, precum și în procesul didactic. De asemenea, au fost identificate soluțiile și ipotezele de convertire a Codului Civil RM pentru a răspunde cerințelor practicii judiciare în relațiile europene și internaționale în vederea soluționării problemelor privind determinarea domiciliului minorului.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării realizate au fost expuse în cadrul conferințelor naționale și internaționale, în special peste hotare, și se reflectă în publicații și articole științifice de anvergură.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1, intitulat *Analiza situației în materia regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, consecințele juridice și mecanisme de protecție*, examinează literatura științifică relevantă în domeniu, incluzând monografiile, manuale și articole publicate în România, Republica Moldova și alte state. În centrul analizei se află concepțiile și viziunile doctrinarilor de prestigiu care continuă să manifeste interes pentru regimul juridic al domiciliului și reședinței minorului.

În cadrul cercetării au fost studiate lucrările autorilor: A.-G. Gavrilescu, C.C. Hageanu, I. Bîtcă, S. Baieș, N. Roșca, V. Cebotari, V.L. Coman, G.B. Spîrchez, M. Eliescu, C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, R. Costache, C. Bichescu, D. Alexandrescu, I. Filipescu, C. Bîrsan, D. Doros, R. Curchin, S. Cercel, L. Țaranu, G. Ardelean, O. Miron, V. Doni, I. Frunze ș.a., ale căror lucrări constituie baza teoretică a prezentei cercetări.

Publicațiile analizate, realizate într-o perioadă recentă, sunt recunoscute și apreciate de comunitatea academică și au oferit un sprijin considerabil în studiul regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului. Tema a fost abordată în principal în contextul tezelor de doctorat în drept civil și dreptul familiei, precum și în articole teoretico-practice destinate conferințelor și revistelor de specialitate. Totuși, problema nu a fost tratată ca subiect de sine stătător, ci în legătură cu alte instituții juridice.

Analiza doctrinară efectuată a permis identificarea nivelului cercetării existente asupra temei, formularea problemei științifice centrale, precum și stabilirea obiectivelor prezentei teze. Rezultatele acestui capitol oferă fundamentul teoretic necesar pentru investigarea consecințelor juridice ale regimului domiciliului și reședinței minorului, precum și pentru identificarea mecanismelor de protecție adecvate.

În Capitolul 2, denumit *Regimul juridic al reședinței minorului în legislația României, Republicii Moldova și a altor state*, au fost analizate: 2.1. Principiile de drept aplicabile în materia dreptului copilului la un domiciliu stabil; 2.2. Noțiunea de reședință obișnuită și reședință temporară în legislația națională; 2.3. Regimul juridic al locuinței și al domiciliului acestuia în legislația României, a Republicii Moldova, și a altor state; 2.4. Conceptul de reședință obișnuită sau reședință alternantă a minorului în legislația și jurisprudența CtEDO și CJUE; 2.5. Noțiunea de reședință obișnuită în practica internațională.

La nivelul Consiliului Europei a fost adoptată Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale (Haga 1993), care a consacrat „principiul interesului superior al

copilului”¹³, impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal.

Cu privire la situația minorului în caz de divorț, s-a impus analiza metodologică bazată pe investigațiile sociologie, avute în vedere într-o altă lucrare¹⁴, tocmai pentru „a vedea impactul acestuia asupra interesului superior al minorului. S-a pornit de la faptul că familia este pe primul loc atunci când sunt abordate relațiile dintre părinți și copii, neputând discuta separat aceste probleme majore.”¹⁵

Analizând jurisprudența pe tema divorțului, investigațiile sociologice în domeniu arată că „dorința copiilor, indiferent de vârstă, este ca familia să nu se destrame să rămână în comuniune întrucât acolo ei își găsesc echilibrul, considerând că un divorț este devastator pentru ei. Totuși când situația degenerază, iar mediul familiar ajunge să fie toxic pentru copil se impune în mod inevitabil separarea celor doi părinți prin divorț. Numai că dorința copiilor nu este avută întotdeauna în vedere, pornind de la faptul că sub o anumită vârstă copiii nu sunt întrebați care le sunt dorințele, faptul în sine căpătând astfel un caracter relativ.”¹⁶

Principiul interesului superior al minorului interacționează cu alte principii universale ale Convenției ONU privind drepturile copilului, cum ar fi: „dreptul la nediscriminare (art. 2), dreptul la viață, dreptul la și dezvoltare supraviețuire (art. 6), dreptul de a fi ascultat (art. 12), iar statele semnatare trebuie să adopte toate măsurile necesare, chiar și cu privire la reprezentare, dacă aceasta este necesară, pentru aprecierea interesului superior al acestor copii, același lucru fiind valabil și pentru copiii care nu pot sau nu consideră că trebuie să își spună opiniile.”¹⁷

În reglementarea actuală din România (art. 264 din NCC¹⁸), ascultarea copilului se realizează în vederea protejării interesului superior al copilului, care din această perspectivă trebuie înțeles ca un principiu general, căruia i se subordonează un ansamblu de subprincipii și drepturi fundamentale ale copilului.

¹³Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiate la Haga la 29 mai 1993, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1468-XIII din 29.01.1998, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 014, publicat la 26.02.1998.

¹⁴GIURGEA, L. Children a Decisive Factor in Choosing the Form of Divorce; Judicial Versus Administrative. În: *Revista Intellectus*, Chișinău, 2022, p.160. [online] [accesat 20.01.2026]. Disponibil: <https://doi.org/10.56329/1810-7087.22.2.17>

¹⁵BODOAȘCĂ, T., DRĂGHICI, A., PUIE, I. *Dreptul familiei*. București: Ed. Universul Juridic, 2012, p. 57

¹⁶GRAHAM, ALL., GRAHAM, CROW. *Families, Households and Society*. Palgrave, 2001, p. 33-46

¹⁷Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. [online] [accesat 01.02.2026]. Disponibil: <https://www.unicef.org/moldova/media/1401/file/Conventia-cu-privire-la-drepturile-copilului.pdf>

¹⁸Codul Civil al României din 17 iulie 2009. Republicat în: *Monitorul Oficial*, Partea I nr. 505 din 15 iulie 2011. Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/gi2tsmbqhe/codul-civil-din-2009>

Conform prevederilor Convenției ONU privind drepturile copilului, drepturile fundamentale ale acestuia includ: dreptul la identitate; dreptul la educație nediscriminatorie și la dezvoltarea abilităților și personalității; dreptul la sănătate și acces la serviciile medicale necesare; dreptul la un trai decent care să permită dezvoltarea fizică, intelectuală, morală și socială; dreptul de a fi protejat împotriva exploatării, a muncii periculoase sau care îi afectează educația; dreptul la ocrotirea propriei personalități și a integrității fizice și psihice; dreptul la odihnă și libertate; dreptul de a fi protejat împotriva neglijării, abuzului sau violenței; dreptul de a fi crescut cu iubire și îngrijire adecvată; dreptul la asistență socială și la protecție împotriva drogurilor sau exploatării; dreptul copiilor cu handicap la asistență specială; dreptul la viață intimă și protecția imaginii; dreptul de a-și exprima liber opiniile și convingerile religioase; dreptul la libertatea de asociere și întrunire pașnică; dreptul minorilor din minorități etnice, religioase sau lingvistice de a-și păstra identitatea culturală și lingvistică; dreptul de a depune plângeri pentru încălcarea drepturilor fundamentale.

Codul civil (NCC) consfințește principiul interesului superior al copilului, care trebuie respectat în toate cauzele ce privesc minorii, inclusiv în contextul mobilității crescute în Uniunea Europeană.

În cadrul cercetării au fost analizate noțiuni precum „reședință obișnuită” și „reședință temporară” în legislația națională, precum și „reședință alternantă” sau „shared residence” în jurisprudența CtEDO și CJUE. Studiul abordează atât situația juridică generală a minorului, cât și regimul juridic aplicabil în cazurile în care minorul se deplasează alături de părintele la care nu are domiciliul stabil.

Valențele juridice ale art. 8 CoEDO sunt analizate în capitolul 2, inclusiv situațiile care permit autorităților publice să limiteze exercitarea drepturilor, pentru protecția securității statului, a ordinii publice, sănătății, moralei sau drepturilor și libertăților altor persoane. Exercițarea dreptului la viață de familie și la domiciliu generează multiple consecințe juridice, mai ales în situațiile de divorț sau separare a părinților.

Capitolul 3 intitulat *Regimul juridic al schimbării domiciliului și reținerii nelegale a minorului: efecte asupra relațiilor de familie și mecanisme internaționale de cooperare* pune în discuție: 3.1. Impedimente în păstrarea legăturilor copilului cu celălalt părinte, în practica internațională; 3.2. Consecințele juridice ale nerespectării măsurilor privind domiciliul minorului; 3.3. Reținerea legală a minorului; 3.4. Cooperarea autorităților statelor în vederea restabilirii domiciliului minorului și a returnării lui în caz de răpire.

Analiza se concentrează asupra situațiilor în care măsurile privind domiciliul copilului sunt modificate, cu accent pe cazurile transfrontaliere în care minorul este deplasat sau reținut ilegal de unul dintre părinți. Studiul evidențiază importanța adoptării măsurilor rapide și eficiente pentru

returnarea copilului la reședința sa obișnuită și pentru protejarea interesului superior al acestuia. Lipsa unei corelări legislative și instituționale între state poate conduce la inaplicabilitatea măsurilor adoptate într-un stat în altul, afectând dreptul la domiciliu, reintegrarea copilului, menținerea legăturilor personale și plasamentul adecvat.

Reținerea ilegală a minorului are consecințe semnificative asupra dezvoltării sale psihice, emoționale și sociale, precum și asupra relațiilor cu ambii părinți. Studiile de caz și jurisprudența CtEDO indică faptul că restricționarea nejustificată a contactului cu părintele la care copilul are domiciliul obișnuit poate fi considerată o încălcare a dreptului la viață de familie (art. 8 CoEDO). Aceleași principii sunt reflectate în jurisprudența CJUE, care subliniază necesitatea respectării reședinței obișnuite și a coordonării eficiente între autoritățile judiciare din statele membre.

Capitolul evidențiază rolul esențial al cooperării internaționale între autoritățile centrale desemnate de statele semnatare ale instrumentelor internaționale. Convenția de la Haga din 1980 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii stabilește obligația autorităților de a colabora pentru restabilirea domiciliului copilului și protejarea drepturilor părintești. Republica Moldova a aderat la convenție în 1998, iar România, ca stat membru UE, aplică și Regulamentul (UE) 2019/1111 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie de răspundere părintească și răpire internațională. Acest regulament consolidează cooperarea transfrontalieră, asigură securitatea juridică, accesul la justiție și eficiența procedurilor de returnare a minorului.

Conceptul de „reședință obișnuită” reprezintă elementul central în mecanismele de protecție a copilului. Autoritățile competente determină reședința în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărui caz, în concordanță cu obiectivele convențiilor internaționale și nu strict conform dreptului intern. În situațiile în care un minor este deplasat ilicit într-un alt stat membru UE, instanțele din statul de primire nu pot soluționa cereri privind încredințarea sau pensia alimentară, cu excepția consimțământului părintelui de domiciliu sau absenței unei cereri de returnare.

Capitolul analizează conflictele de jurisdicție și conflictele de legi de fond, frecvent întâlnite în cauzele transfrontaliere. Conflictul de competență determină care instanță este competentă să soluționeze litigiul, în timp ce conflictul de legi de fond poate genera aplicarea simultană a mai multor sisteme juridice. Prioritizarea soluționării conflictului de competență este esențială pentru protejarea drepturilor minorului și prevenirea încălcării interesului său superior.

Analiza comparativă a legislației din România și Republica Moldova arată că, deși cadrul normativ național este consolidat, există discrepanțe la nivel internațional care necesită armonizare. Este esențială implementarea unor reglementări clare privind cooperarea transfrontalieră, recunoașterea și executarea hotărârilor privind reședința minorilor și prevenirea răpirilor

internaționale. Adoptarea unor mecanisme eficiente, interoperabile cu sistemele europene și internaționale, permite protecția reală a interesului superior al copilului și respectarea drepturilor ambilor părinți.

Capitolul 4 al tezei denumit *Restabilirea domiciliului minorului și protecția sa juridică: măsuri legislative, consiliere psihologică și combaterea alienării parentale*, se analizează: 4.1. Reglementarea unui cadru normativ privind situația părintelui obligat la consiliere psihologică; 4.2. Forme de abuz care determină schimbarea domiciliului sau reședinței minorului; 4.3. Necesitatea reglementării consilierii psihologice obligatorii în cauzele cu istoric de violență; 4.4. Fenomenul alienării parentale și necesitatea reglementării sale legale în vederea protecției intereselor minorului prin prisma respectării domiciliului acestuia.

Obiectivul principal al acestui capitol este de a evidenția necesitatea unei abordări integrate, care să combine reglementarea legislativă cu consilierea psihologică și măsurile împotriva alienării parentale, pentru a garanta stabilitatea domiciliului minorului și menținerea relațiilor personale cu ambii părinți.

Se analizează cadrul legal referitor la obligația părintelui de a beneficia de consiliere psihologică, în special în situațiile în care au existat conflicte prealabile sau antecedente de violență în familie. Studiul comparativ între legislația din România și Republica Moldova arată că, deși există prevederi generale privind protecția copilului și măsuri asistate de autorități, implementarea consilierii psihologice obligatorii nu este uniform reglementată.

Consilierea psihologică a părintelui poate preveni conflictele de custodie și deplasările ilicite ale minorului, contribuind la respectarea principiului stabilității domiciliului copilului și la consolidarea relațiilor familiale. Aceasta măsură poate fi dispusă de instanță sau de autoritatea competentă la cererea părintelui interesat sau a altor persoane îndreptățite, și poate fi completată cu sancțiuni pecuniare sau măsuri asigurătorii pentru neconformare.

Analiza formelor de abuz arată că modificarea domiciliului minorului este frecvent determinată de violența domestică, neglijență gravă, abuz emoțional sau alienare parentală. În practică, aceste situații generează dificultăți juridice complexe, deoarece minorul trebuie să fie protejat fără a fi privat de legătura afectivă cu părintele la care are domiciliul stabil.

Acest segment subliniază necesitatea unor proceduri clare de evaluare psihologică și socială a familiei, care să sprijine deciziile judiciare și să asigure măsuri de protecție adecvate, inclusiv plasament temporar sau supraveghere parentală, fără a compromite drepturile copilului.

Consilierea psihologică obligatorie devine un instrument esențial în situațiile în care există antecedente de violență domestică. Aceasta vizează atât părintele abuzator, pentru reducerea riscurilor

de comportament agresiv sau manipulare, cât și copilul, pentru gestionarea traumelor și consolidarea capacității de adaptare.

Integrarea consilierii psihologice obligatorii în procedurile judiciare poate preveni deplasările ilicite ale minorului, poate reduce riscul de alienare parentală și poate facilita reîntoarcerea copilului la domiciliul legal, în condiții de siguranță și stabilitate emoțională.

Fenomenul alienării parentale reprezintă o formă subtilă de abuz, care afectează relația copilului cu părintele la care are domiciliul stabil. Capitolul evidențiază importanța reglementării legale explicite a alienării parentale, pentru a preveni manipularea minorului și pentru a garanta respectarea domiciliului legal.

Se propune instituirea unor mecanisme judiciare și psihologice care să identifice și să combată alienarea parentală, inclusiv evaluări psihologice periodice, programe de mediere parentală și sancțiuni împotriva comportamentului abuziv al părintelui care manipulează copilul.

Se subliniază că dimensiunea europeană a dreptului copilului, reflectată în art. 8 din CEDO, garantează dreptul la o viață de familie și la un domiciliu stabil, iar aplicarea acestor principii trebuie sprijinită prin armonizarea legislației naționale cu standardele internaționale și bunele practici europene.

Capitolul relevă, de asemenea, că în contextul mobilității crescute a familiilor și al schimbărilor sociale, conceptul de „domiciliu al copilului” trebuie să fie perceput ca un drept protejat, care asigură stabilitate, apartenență și continuitate a relațiilor familiale, indiferent de situațiile juridice complexe sau conflictele parentale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea legislațiilor României și Republicii Moldova, raportată la standardele Uniunii Europene, relevă progrese semnificative în definirea și aplicarea conceptelor de domiciliu, reședință, interes superior al copilului și libertate de circulație. Cu toate acestea, persistă necesitatea unor clarificări normative și a unor mecanisme eficiente de implementare, menite să garanteze protecția uniformă și efectivă a drepturilor minorilor

În prezentul studiu au fost determinate conținutul principiilor directe la stabilirea domiciliului și reședinței copilului minor (199, 132-160); s-a determinat conținutul noțiunii de reședință obișnuită în practica internațională (200, 58-61; 201, 373-376); s-a cercetat regimul juridic al schimbării domiciliului copilului minor, a condițiilor de reținere nelegală a acestuia, prin prisma analizei efectelor asupra relațiilor de familie; au fost studiate aspectele privind cooperarea autorităților statelor în vederea stabilirii domiciliului copilului minor, a returnării în caz de răpire sau reținere nelegală (183, 174-183; 187, 443-447); au fost formulate recomandări și propuneri *de lege ferenda* menite să contribuie la eficientizarea practicii judiciare, și să compatibilizeze legislația națională cu standardele comunității europene (189).

În urma analizei multiaspectuale a temei tezei de doctorat, a fost soluționată problema științifică importantă care constă în clarificarea și sistematizarea regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, precum și a mecanismelor de protecție a acestuia, prin analizarea cadrului legal național, a jurisprudenței CtEDO și CJUE și a practicii internaționale, ceea ce a permis definirea criteriilor obiective și a procedurilor aplicabile pentru stabilirea locului de reședință al copilului, asigurând echilibrul între interesele fundamentale ale minorului și drepturile părinților și fundamentarea unor recomandări *de lege ferenda* pentru uniformizarea practicii judiciare și alinierea legislației naționale la standardele europene.

Soluționarea problemei științifice importante a fost demonstrată prin **concluziile** elaborate în baza ipotezei de cercetare, după cum urmează:

1. Necesitatea stabilirii domiciliului copilului, în situația în care părinții sunt separați, constituie un pilon esențial de interes major, atât în sistemul procedural intern, dar și în sistemele europene, iar faptul că România este membră a Uniunii Europene și libera circulație a persoanelor, peste aportul de valori pe care l-a adus, a creat în mod inevitabil și o mulțime de probleme relative la normele incidente în rezolvarea conflictelor aferente dreptului familiei. Legislația din România a suferit transformări remarcabile, prin reunirea într-un singur cod, NCC, a mai multor reglementări și coduri, cu terminologii inițiale și înțelesuri diferite. Astfel, Codul Familiei a fost perfect integrat în NCC și astfel nu mai există

definiții diferite cu privire la aceleași sintagme, așa cum întâlnim în Republica Moldova. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.3.).

2. Pronunțarea unor hotărâri judecătorești în cauzele având ca obiect măsuri privind minorii (stabilirea locuinței minorului, darea în plasament, înapoierea minorului de către persoana care îl ține fără drept, exercitarea dreptului de a avea legături personale cu minorul, precum și alte măsuri prevăzute de lege), fără administrarea unui probatoriu care să aibă la bază o analiză specializată din partea unui organ/instituții sau autorități în domeniul protecției drepturilor și intereselor copilului, poate genera soluții contradictorii, în dezacord cu interesul superior al copilului. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.1.).
3. Fenomenul de alienare parentală este privit în mod diferit de țările membre ale Uniunii Europene și bineînțeles rezolvat diferit de către fiecare stat în parte, fie pornind de la ideea că acest fenomen nu există în materialitatea lui, fie ignorându-l sau considerându-l un lucru firesc, dată fiind poziția părinților, unul față de celălalt. România este, în prezent, singurul stat din Uniunea Europeană care a reglementat fenomenul alienării parentale prin Legea nr. 123/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, deși acest fenomen este recunoscut în practica instanțelor de judecată de cel puțin 10 ani. (A se vedea Cap. 4 Subcap. 4.4.).
4. Cu privire la fenomenul alienării parentale, realitatea socială, care indică nenumărate abuzuri împotriva minorilor, nu se reflectă întotdeauna și la nivel legislativ, majoritatea statele europene manifestând prudență în reglementarea legală unui comportament al minorului ca fiind rezultatul alienării parentale. Cu toate cele precizate, așa cum am arătat anterior, în practica judecătorească din ultimii 10 ani am întâlnit hotărâri prin care instanțele au constatat alienarea parentală a unui copil, în baza rapoartelor psihologice, fără să existe un cadru legal specific. Având în vedere practica și experiența României, considerăm că Republica Moldova poate face demersuri legislative importante în vederea reglementării acestui fenomen, întrucât practica recentă a instanțelor de judecată din România evidențiază fenomene grave de alienare parentală în rândul minorilor, încă de la vârste foarte fragede. (A se vedea Cap. 4 Subcap. 4.4.).
5. O măsură care creează impedimente unui copil să mențină relații personale regulate și un contact direct cu ambii săi părinți nu poate fi justificată, decât dacă există un alt interes al copilului, care este de o asemenea importanță imperioasă. Astfel că, tuturor intereselor vizate trebuie să li se ofere o evaluare adecvată și echilibrată, care se bazează pe considerații și

raționamente obiective privitor la adevărata identitate și mediul social al minorului (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.1.).

6. Copilul este capabil să își formeze propria sa opinie, și trebuie să îi fie garantat și asigurat dreptul de a și-o exprima în mod liber, în toate divergențele care îl vizează nemijlocit. De asemenea, opiniile copilului trebuie obligatoriu luate în considerare în mod corespunzător, ținându-se cont de vârsta și maturitatea sa. Este obligatoriu ca un copil cu vârsta peste 10 ani să fie audiat în procedurile administrative sau judiciare care îl privesc. Cu toate acestea, dacă autoritatea competentă consideră că este necesară soluționarea cauzei, poate fi audiat și un copil cu vârsta sub 10 ani. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.1.).
7. Regulamentul (UE) 2019/1111 din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii (reformare), clarifică dreptul copilului de a i se oferi o posibilitate să-și exprima opinia în contextul procedurilor al căror obiect îl face și cuprinde. Subsecvent, dispozițiile Regulamentului completează Convenția de la Haga, care se aplică tuturor statelor membre ale Uniunii Europene, iar România și Republica Moldova sunt semnatare ale Convenției. Prevederile Convenției de la Haga se aplică în situațiile în care un copil este transferat ilegal într-un alt stat, fiind vizate în special cazurile minorilor care nu au împlinit vârsta de șaisprezece ani la momentul separării sau reținerii. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.1.).
8. Răpirea unui minor de către unul dintre părinți are loc atunci când acesta este transportat în străinătate fără consimțământul legal sau este reținut împotriva voinței sale, fiind astfel îndepărtat de la locul său de reședință obișnuită, ori atunci când părintele încalcă dispozițiile legale privind drepturile de vizitare sau custodia stabilită. (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.3.).
9. În vederea prevenirii și sancționării răpirii internaționale de minori de către părinți, Republica Moldova a aderat, prin Hotărârea de Guvern nr. 1468 din 29 ianuarie 1998, la Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii. Convenția reglementează competența jurisdicțională, recunoașterea și executarea hotărârilor privind încredințarea și drepturile de vizitare ale minorilor, fiind aplicabilă oricărui copil care își avea reședința obișnuită într-un stat contractant anterior încălcării acestor drepturi. Aplicabilitatea convenției încetează automat odată cu atingerea de către minor a vârstei de 16 ani, conform dispozițiilor sale. (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.3.).
10. Convenția de la Haga, 1980 oferă o oportunitate, atunci când un părinte care este victima răpirii pentru a solicita returnarea unui minor (de exemplu, atunci când celălalt părinte a

răpit copilul sau îl păstrează în altă țară) sau pentru a solicita restabilirea drepturilor de vizită. Obiectivele Convenției sunt: „a) de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant; b) de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant.” (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.3.).

11. Convenția de la Haga din 1980, a fost urmată de adoptarea Regulamentului nr. 2201/2003 din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie de căsătorie și răspunderea părintească, răpirea de către părinte a minorilor. S-a concluzionat că acesta deși este un instrument care funcționează bine și care a adus multiple beneficii importante cetățenilor, totuși normele existente ar putea fi ajustate și îmbunătățite. Astfel fiind adoptat la nivelul comunității europene noul Regulament (UE) 2019/1111 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii (reformare) care aduce completări Convenției. (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.3.).
12. Nu orice deplasare sau neînapoiere unui copil se consideră ilicită, astfel, Convenția de la Haga, 1980, reglementează expres când o deplasare sau neînapoiere a unui copil se va considera ilicită: a) „când are loc prin violarea unui drept privind încredințarea, atribuit unei persoane, unei instituții sau oricărui alt organism acționând fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul își avea reședința obișnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierii sale; și b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierii acest drept era exercitat în mod efectiv, acționându-se separat sau împreună ori ar fi fost astfel exercitate, dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit.” (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.3.).
13. Atunci când părinții nu se înțeleg, există o serie de consecințe majore asupra copilului. O schimbare cu privire la domiciliul copilului este luată cu acordul prealabil al părintelui la care copilul nu locuiește (părinte necustodian). În caz de dezacord asupra acestor probleme, instanța va decide pe baza interesului superior al copilului, ținând cont de susținerile părinților și concluziile unui raport de anchetă psiho-socială. Similar se vor lua decizii cu privire la călătoria copilului în afara țării. În cazul răpirii internaționale a minorilor, devine aplicabilă Convenția de la Haga din 1980 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, care a fost ratificată atât de România cât și de Republica Moldova (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.4.).
14. Regulamentul (UE) 2019/1111 al Consiliului din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii

părintești și privind răpirea internațională de copii, este aplicabil doar statelor membre, ca de exemplu României, nu și în Republica Moldova, context în care s-ar impune adoptarea lui în legislația internă (A se vedea Cap. 3 Subcap. 3.4.).

15. Principiul interesului superior al copilului interacționează cu alte principii fundamentale consacrate de Convenția ONU privind drepturile copilului, precum: dreptul la nediscriminare (art. 2), dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare (art. 6) și dreptul de a fi ascultat (art. 12). Statele semnatare sunt obligate să adopte toate măsurile necesare pentru protejarea interesului superior al copilului, inclusiv prin reprezentare, atunci când copilul nu poate sau nu dorește să-și exprime opiniile. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.1.).
16. Există o dificultate în stabilirea conceptului interesului superior al minorului, acesta trebuie urmărit și găsit nu în beneficiile de ordin imediat pe care acesta le resimte în viața sa cotidiană, ci într-un ansamblu de factori care să vizeze asigurarea unei bune și echilibrate dezvoltări educaționale, morale, fizice și sociale ale copilului viitor adult. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.1.).
17. Reședința oferă o locație geografică în raport cu situația unei persoane. Astfel, reședința obișnuită reprezintă o strânsă legătură și stabilă a copilului cu locul stabilit. Pentru a determina caracterul de reședință obișnuită se iau în calcul acele elemente de fapt importante, în mod special timpul petrecut și regularitatea cu care persoana este prezentă în locul respectiv, cât și circumstanțele și motivele prezenței în acel loc. (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.3. Secț. 2.3.1.).
18. Reședința obișnuită presupune ca locul să aibă un caracter stabil sau regulat. Transferul reședinței obișnuite într-un alt stat reflectă intenția persoanei de a stabili acolo centrul permanent sau obișnuit al intereselor sale, conferindu-i astfel stabilitate (A se vedea Cap. 2 Subcap. 2.3. Secț. 2.3.2.).

Descrierea contribuțiilor personale, cu sublinierea semnificației teoretice și a valorii practice a acesteia. Contribuțiile personale ale prezentei teze constau în identificarea și clarificarea regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, printr-o analiză complexă și aprofundată a normelor legale naționale și internaționale, precum și a practicii judiciare naționale, române, a Curții de Justiție a Uniunii Europene și a Curții Europene a Drepturilor Omului privind domiciliul și reședința minorului.

Lucrarea aduce o contribuție originală, atât teoretică, cât și practică, prin conturarea unei concepții și viziuni coerente asupra regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, a efectelor juridice asociate, precum și a mecanismelor de protecție a acestora. Cercetarea se concentrează în mod

special pe analiza noțiunii de reședință a minorului în directivele europene, legislația națională și internațională, precum și prin prisma jurisprudenței CJUE și CEDO, inclusiv în aspecte privind restabilirea domiciliului, consilierea psihologică și prevenirea alienării parentale. Din perspectivă practică, teza propune soluții concrete pentru ajustarea și optimizarea cadrului legal existent, contribuind astfel la creșterea eficienței mecanismelor de protecție a drepturilor minorilor.

Noutatea și originalitatea științifică este justificată prin faptul că au fost cercetate complex aspectele teoretice și practice ale regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, a efectelor juridice asociate, precum și a mecanismelor de protecție a acestora. Studiul particularităților subiectului în cauză, care până în prezent, a fost doar parțial investigat în doctrina de specialitate, a facilitat identificarea esențialelor lacune, probleme din domeniu, și a contribuit astfel la formularea unor constatări ce aduc o contribuție cu impact, descrisă prin noutate și originalitate. Aceste rezultate sunt deosebit de importante pentru îmbunătățirea cadrului legislativ existent. În acest sens, cercetarea realizată respectă criteriile de noutate și originalitate științifică.

Baza legală și empirică a studiului este formată din normele constituționale, normelor de drept civil, normele convențiilor internaționale, dispozițiile directivelor UE. De asemenea, cercetarea se bazează în special pe jurisprudența corespunzătoare a instanțelor de judecată române și din Republica Moldova, a CJUE, și a CtEDO.

Baza științifică a cercetării se bazează pe lucrările și studiile publicate de cercetători în domeniul dreptului civil, al familiei, procedurii civile și al drepturilor omului, atât din Republica Moldova, cât și din alte state, oferind o perspectivă globală și interdisciplinară asupra problematicii abordate. Aceste surse facilitează o aprofundare riguroasă a înțelegerii conceptului de domiciliu și reședință a minorului și permit identificarea celor mai eficiente practici juridice aplicabile în acest domeniu.

Semnificația teoretică. Lucrarea se situează printre puținele studii care abordează analiza conținutului juridic regimului juridic al reședinței și domiciliului minorului, evidențiind impactul acestora asupra esenței procedurii și asupra condițiilor de aplicare, în corelație cu respectarea drepturilor minorului.

Valoarea aplicativă. Propunerile autorului vor contribui la îmbunătățirea legislației privind domiciliul și reședința minorului, iar recomandările formulate în conținutul lucrării vor fi utile practicienilor, precum și profesioniștilor în cadrul procesului educațional.

Indicarea limitelor rezultatelor obținute, cu stabilirea problemelor rămase nerezolvate constă în dezvoltarea și aprofundarea cercetărilor științifice privind regimul juridic al domiciliului și reședinței minorului, punând un accent deosebit pe analiza practicii judiciare a instanțelor de judecată,

precum și CJUE, CtEDO. Totodată, se evidențiază necesitatea studierii experienței altor state, pentru identificarea inovațiilor implementate și preluarea celor mai bune practici aplicabile în Republica Moldova, în special în perspectiva armonizării legislației naționale cu cadrul juridic al Uniunii Europene.

Având în vedere concluziile enunțate mai sus, înțelegem să formulăm următoarele propuneri *de lege ferenda*:

1. Modificare a Legii 71/2011, de punere în aplicare a Noului Cod Civil Român prin completarea art. 229 alin.2 (b), în ce privește necesitatea reglementării obligației de efectuare a referatelor de anchetă psihosocială doar de personal calificat, prin introducerea următoarei reglementări:

*„Art. 229 alin. 2 (b), ,, Raportul de anchetă psihosocială prevăzut de Codul civil este efectuat de autoritatea tutelară, cu excepția anchetei prevăzute la art. 508 alin. (2), care se efectuează de direcție generală de asistență socială și protecție copilului; **Efectuarea referatelor de anchetă psihosocială care intră în competența serviciilor specializate din subordinea primăriei, se realizează doar de personal calificat, care deține și studii de psihologie**”.*

2. Referitor la necesitatea reglementării fenomenului de *alienare parentală*, apreciem ca fiind necesară modificarea Codului Familiei al RM prin introducerea următoarei reglementări:

”Art. 1¹. Definierea termenilor:

- a) *Alienare parentală – ”formă a violenței psihologice prin care unul dintre părinți sau rudele copilului, până la gradul III inclusiv, cu care copilul sau familia acestuia a menținut relații personale și contacte directe, respective alte persoane decât cele menționate anterior, inclusiv afinii până la gradul III, cu care copilul sau familia acestuia a menținut relații personale și contacte directe, precum și persoana, familia sau asistentul maternal care asigură creșterea și îngrijirea copilului, în condițiile legii, în mod intenționat, urmărit sau asumat și apropiat, generează, acceptă sau folosește o situație în care copilul ajunge să manifeste reținere sau ostilitate, nejustificată sau disproporționată față de oricare dintre părinți”*
- b) *părinte alienator - părintele/persoana care se face responsabil/responsabilă de existența unei situații de alienare parentală;*
- c) *părinte alienat - părintele față de care „copilul manifestă reținere sau ostilitate, nejustificată sau disproporționată.”*

„ Art. 1². În situația în care se constată alienarea parentală de către instanța de judecată, exercitarea autorității părintești de către părintele care alienează sau programul de legături personale stabilit în favoarea persoanei care alienează, creează prezumția relativă că exercitarea autorității părintești de către părintele care alienează, precum și stabilirea locuinței copilului la domiciliul acestui părinte, respectiv programul de legături personale, inclusiv prin luarea la domiciliul părintelui care alienează, nu sunt în interesul superior al copilului. ”

„Art. 1³. Competența de realizare a raportului de anchetă psihosocială în cazurile de alienare parentală revine doar DGASPC sau în competența unei alte direcții sau serviciu din subordinea primăriei. Raportul va fi întocmit, în baza principiului competenței specifice, de un personal angajat cu studii în specialitatea psihologie.”

„Art. 1⁴. După efectuarea referatului de anchetă psihosocială și dacă se constată alienarea parentală a copilului, instanța va dispune în mod obligatoriu un program de consiliere psihologică a minorului, împreună cu părinții sau părintele alienator.”

3. Propuneri de lege ferenda de modificare a Codului Civil al RM în ce privește necesitatea instituirii unor măsuri cu caracter pecuniar și garanții în cazul neînapoierii copilului la domiciliul părintelui la care este stabilit domiciliul copilului, în următoarea redacție:

„Art. 42¹. La cererea părintelui la care este stabilit domiciliul copilului sau a persoanei obligate să înapoieze copilul, ori din oficiu, instanța de judecată poate stabili în sarcina părintelui la care nu locuiește copilul sau a persoanei obligate să înapoieze copilul, măsuri asigurătorii, potrivit titlului executoriu sau al convenției părților privitoare la relațiile personale ale copilului, până la data înapoierii copilului, și anume: obligația părintelui care este obligat să înapoieze copilul de a prezenta în original pașaportul sau un alt act de identitate la o anumită instituție, desemnată de instanța de judecată; obligația de a prezenta un anumit document din care să rezulte că părintele obligat să înapoieze copilul la domiciliul acestuia a notificat depunerea acestor documente autorității consulare competente, pe perioada vizitei.”

„Art. 42². Măsurile pecuniare se dispun de instanța de judecată doar la cererea părintelui la care este stabilit domiciliul copilului, sub forma unor penalități pe zi de întârziere, împotriva părintelui sau a persoanei care refuză punerea în aplicare sau respectarea dispozițiilor privitoare la stabilirea locuinței copilului, potrivit titlului executoriu sau al convenției părților privitoare la relațiile personale ale copilului. Cuantumul penalității este stabilit de instanța de judecată, într-un procent cuprins între 40% și 80% din venitul net lunar al celui obligat la plata acesteia, dar nu mai puțin de 1500 lei pe zi întârziere.”

„Art. 42³. Instanța de judecată poate stabili ambele măsuri prevăzute mai sus, în condițiile prevăzute de acestea.”

BIBLIOGRAFIE:

1. Acordul de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. [online] [citat: 01.04.2024]. Disponibil: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022/06/Republic%20of%20Moldova%20Opinion%20and%20Annex.pdf>
2. BODOAȘCĂ, T., DRĂGHICI, A., PUIE, I. *Dreptul familiei*. București: Ed. Universul Juridic, 2012, p. 57
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 436 din 03.08.2018*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150766&lang=ro#
4. Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial nr. 66-75 art. 132 din 01.03.2019*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149719&lang=ro#
5. Codul Civil al României din 17 iulie 2009. Republicat în: *Monitorul Oficial, Partea I nr. 505 din 15 iulie 2011*. Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/gi2tsmbqhe/codul-civil-din-2009>
6. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.1 din 12.08.1994*; Republicat: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 78/140 din 29.03.2016*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
7. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiate la Haga la 29 mai 1993, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1468-XIII din 29.01.1998, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 14-15 art. 79 din 26.02.1998*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=4314&lang=ro
8. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiate la Haga la 29 mai 1993, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1468-XIII din 29.01.1998, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 014, publicat la 26.02.1998*.
9. Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, 1980. În: *Tratate Internationale Nr. 15 art. 67*.
10. Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. [online] [accesat 01.02.2026]. Disponibil: <https://www.unicef.org/moldova/media/1401/file/Conventia-cu-privire-la-drepturile-copilului.pdf>
11. Convenția europeană asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980. În: *Monitorul Oficial Nr. 170 art. 701*.

12. **GIURGEA, L.** Children a Decisive Factor in Choosing the Form of Divorce; Judicial Versus Administrative. În: *Revista Intellectus*, Chișinău, 2022, p.160. [online] [accesat 20.01.2026]. Disponibil: <https://doi.org/10.56329/1810-7087.22.2.17> .
13. GRAHAM, ALL., GRAHAM, CROW. *Families, Households and Society*. Palgrave, 2001, p. 33-46
14. Legea nr. 292 din 12.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite. În: *Monitorul Oficial nr. 556-559 art. 760* din 27.12.2024 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146474&lang=ro
15. Legea nr. privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți nr. 140 din 14.06.2013. În: *Monitorul Oficial nr. 167-172 art. 534* din 02.08.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139010&lang=ro
16. Legea privind drepturile copilului nr. 370 din 30.11.2023. În: *Monitorul Oficial Nr. 488-491 art. 864* din 21.12.2023. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153186&lang=ro
17. Legea nr. 292 din 12.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite. În: *Monitorul Oficial nr. 556-559 art. 760* din 27.12.2024 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146474&lang=ro
18. Regulamentul (UE) 2019/1111 al Consiliului din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii (reformare). În: *Jurnalul Oficial al Uniunii europene L 178, 02.07.2019, pp.1-115*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1111>

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. **GIURGEA, L.** Substituting Classic Procedures in Favor of Digital Procedures in Cases with Minors În: *Journal of Danubian Studies and Research*, Vol. 12, No. 1/2022, p.9-12. ISSN: 2284 – 5224
2. **GIURGEA, L.** Child Discernment, a Global Problem. În: *Perspectives of Law and Public Administration* vol. 13, nr. 1 /2024, p.183. ISSN 2601-7830. Disponibil: <https://adjuris.ro/revista/an13nr1.html>
3. **GIURGEA, L.** Child Discernment, a Global Problem. În: *Revista Perspectives of Law and Public Administration* vol. 13, nr. 1 /2024, p. 174-183. ISSN 2601-7830. Disponibil: <https://adjuris.ro/revista/an13nr1.html>
4. **GIURGEA, L.** Children a Decisive Factor in Choosing the Form of Divorce; Judicial Versus Administrative. În: *Revista Intellectus*, 2022, pp.158-165, ISSN 1810-7079. Disponibil: <https://doi.org/10.56329/1810-7087.22.2.17>
5. **GIURGEA, L.** Children a Decisive Factor in Choosing the Form of Divorce; Judicial Versus Administrative. În: *Revista Intellectus*, 2022. 158-165 pp., ISSN 1810-7079. Disponibil: <https://doi.org/10.56329/1810-7087.22.2.17>
6. **GIURGEA, L.** *Integration des mineurs migrants dans la societe* //AL-MUKHATABAT, p. 211-228, 2023, ISSN 1737-6432 Disponibil: <https://www.scribd.com/document/614130817/Al-Mukhatabat-Issue-45-January-Mars-2023>
7. **GIURGEA, L. ION, C.** Mediation on the Matter of Parental Responsibility, the Concern of the European Judicial System of the New Millennium. În: *EIRP Proceedings, Universitatea Internaționala Danubius din Galați/Romania, Vol.16, nr. 1/2021*. 443-447 pp., ISSN 2067-9211/ISSNe 2069-934. Disponibil: <https://dp.univ-danubius.ro/index.php/EIRP/article/view/216/215>
8. **GIURGEA, L. ION, C.** The Danubian States Concern over the Solution of Cases with Minors. În: *Journalul Danubian al Universității Internaționale Danubius din Galați/Romania, Studii și Cercetare Vol. 11, nr. 2 /2021*. p. 138-144. ISBN 2284-5224/ISSNe 2392-8050. Disponibil: <https://dj.univ-danubius.ro/index.php/JDSR/article/view/1314/1499>
9. **GIURGEA, L.** Legislative Aspects regarding the Protection of Minors' rights. În: *Revista Cogito*, volumul XVI, nr. 2/ 2025. p. 168-196. ISSN2247-9384, ISSN-L 2068-6706. Disponibil: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/cogito17&div=32&id=&page=>
10. **GIURGEA, L.** Parental authority in Romania and Republic of Moldova. În: *Revista Vector European* nr. 1/2024. p. 41, ISSN 2345-1106, E-ISSN 2587-358X. Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1281120>

11. **GIURGEA, L.** Parental authority in Romania and Republic of Moldova. În: *Revista Vector European nr. 1/2024*, 2024. p. 41-45. ISSN 2345-1106, E-ISSN 2587-358X. Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1281120>
12. **GIURGEA, L.** *Practica Instanțelor în materia răspunderii părintești și a răpirii internaționale de copii*, publicat în: „Promotion of social and economic values in the context of European integration”, 11 decembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova. p. 127-131 ISBN 978-9975-3423-3-9. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/127-131_24.pdf
13. **GIURGEA, L.** Refugee Children in the attention of the States of the World Internațional Organizations. În: *Revista Euromentor*, vol. 4/2023. p. 78-92 ISSN 2067-7839. Disponibil: https://euromentor.ucdc.ro/EUROMENTOR_DECEMBER_2023.pdf#page=78
14. **GIURGEA, L.** The Sucession capacity of the missing Minor. În: *Proceedings of the international conference of law, european studies and international relations*, Ediția a X- a, Conferința Internațională de Drept, Studii Europene si Relatii Internationale. 2023, pp. 533-536. ISBN 978-606-39-1232-0. Disponibil: <https://www.utm.ro/wp-content/uploads/2025/08/2022.pdf>
15. **GIURGEA, L.**, Administrația publică și dreptul copilului de a crește într-un mediu favorabil și afectuos. În: *Rolul Instituțiilor Democratice în Asigurarea Protecției Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului*, 8 decembrie 2020, Chișinău, Guvernul Republicii Moldova, Academia de Administrare Publică, p. 155-157. ISBN 978-9975-3492-4-6 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/155-157_18.pdf
16. **GIURGEA, L.**, Adolescența de la inocență la responsabilitate. În: *Culegerea de lucrări științifice ale Conferinței științifice cu participare internațională Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice*, Facultatea de Administrație Publica a Academiei Militare a Forțelor Armate Alexandru cel Bun", Ediția 6, 2021, Chișinău, p. 149-151. ISBN 978-9975-3346-8-6 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/149-151_23.pdf
17. **GIURGEA, L.**, BÎTCĂ, I., COMAN, V. L. The principle of freedom of movement of natural persons from the perspective of legal provisions regarding minors În: *Revista Cogito*, volumul XVI, nr. 2/ 2024. 132-161 pp., ISSN2247-9384, ISSN-L 2068-6706. Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1335998>
18. **GIURGEA, L.**, BÎTCĂ, I., COMAN, V. L. The principle of freedom of movement of natural persons from the perspective of legal provisions regarding minors. În: *Revista Cogito*, volumul XVI, nr. 2/ 2024, pp. 132-160. ISSN2247-9384, ISSN-L 2068-6706, Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1335998>
19. **GIURGEA, L.**, ION, C., PUȘCĂ C. A., Migrația și azilul minorilor, prioritatea conceptului de integrare europeană. În: *Promotion of Social and Economic Values in the Context of European Integration: 4th International Conference*, 3-4 decembrie 2021, Chișinău, Republica Moldova: 2021, Ediția 4, Vol.2. 58-61 pp., ISBN 978-9975-3527-2-7. Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/58-61_52.pdf
20. **GIURGEA, L.**, ION, C., Cooperarea autorităților statelor europene în materia înapoierii minorilor la reședința obișnuită. În: *Culegerea de materiale ale Conferinței științifico-practice internaționale "Teoria si practica administrării publice" Chișinău*, 21 mai 2021. 373-376 pp, ISBN 978-9975-3492-6-0 Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/373-375_2.pdf

21. ION, C., **GIURGEA, L.** Child Adoption Infringements within the European Union. În: *The European Union, EIRP Proceedings, Universitatea Internațională Danubius din Galați/Romania, Vol.16, nr.1(2021) EIRP*. 304-307 pp., ISBN 2067-9211/ISSNe 2069-9344. Disponibil: <https://dp.univ-danubius.ro/index.php/EIRP/article/view/170/185>
22. ION, C., **GIURGEA, L.** Public administration in the service of abandoned children. În: *Culegerea de materiale ale Conferinței "Teoria și practica administrării publice"*, 21 mai 2021, Chișinău, Republica Moldova. 352-355 pp., ISBN 978-9975-3492-6-0 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/352-355_6.pdf
23. ION, C., **GIURGEA, L.** The Recognition of Internal Decisions of Adoption and Cross-Border Family Mediation. În: *Journalul Danubian al Universității Internaționale Danubius din Galați/Romania, Studii și Cercetare/Romania, Vol. 11, nr. 2 /2021, ISSN 2284-5224/ISSNe 2392-8050*. Disponibil: <https://dj.univ-danubius.ro/index.php/JDSR/article/view/1386/1591>
24. ION, C., **GIURGEA, L.**, PUȘCĂ, C.A., Some theoretical aspects shaped along time in the field of child adoption. În: *Promotion of Social and Economic Values in the Context of European Integration: 4th International Conference, Ed. 4*, 3-4 decembrie 2021, Chișinău, Republica Moldova, Ediția 4, Vol.2. 79-82 pp. ISBN 978-9975-3527-2-7 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/79-82_49.pdf

ADNOTARE

GIURGEA Lenuța. „Regimul juridic al domiciliului și reședinței minorului. Consecințe juridice și mecanisme de protecție.

Teză de doctor în drept, specialitatea: 553.01– Drept civil. Chișinău, 2026.

Structura tezei: Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 324 de titluri, 266 pagini text de bază, la tema tezei au fost publicate 24 de lucrări.

Cuvinte-cheie: copii, familie, părinți, protecție, reședință, domiciliu, minori, drepturi, discriminare.

Scopul cercetării: constă în realizarea unui studiu multidisciplinar privind regimul juridic al domiciliului și reședinței minorului, precum și a consecințelor juridice, a mecanismelor de protecție a acestora, pentru justificarea uniformizării conceptelor legale și a practicii judiciare în care sunt implicați minori.

Obiectivele cercetării: determinarea conținutului principiilor directe la stabilirea domiciliului și reședinței copilului minor; analiza noțiunilor de locuință a familiei, a copilului; identificarea conceptului de reședință obișnuită, reședință temporară, reședință alternantă prin prisma analizei cadrului legal, al jurisprudenței CtEDO, CJUE; determinarea conținutului noțiunii de reședință obișnuită în practica internațională; cercetarea regimului juridic al schimbării domiciliului copilului minor, a condițiilor de reținere nelegală a acestuia, prin prisma analizei efectelor asupra relațiilor de familie; cercetarea aspectelor privind cooperarea autorităților statelor în vederea stabilirii domiciliului copilului minor, a returnării în caz de răpire, reținere nelegală; formularea recomandărilor și propunerilor de lege ferenda menite să contribuie la eficientizarea practicii judiciare, și să compatibilizeze legislația națională cu standardele comunității europene.

Noutatea și originalitatea științifică constă în analiza complexă și multidisciplinară în materia regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului și contribuirea la soluționarea unor probleme importante cu care se confruntă Republica Moldova, respectiv identificarea problemelor legislative ale Republicii Moldova în disonanță cu prevederile legale propuse la nivelul Europei, cu soluționarea lor prin propunere de *lege ferenda*.

Rezultatele obținute se concretizează în tezele științifice principale promovate spre susținere și în **problema științifică importantă soluționată** care constă în clarificarea și sistematizarea regimului juridic al domiciliului și reședinței minorului, precum și a mecanismelor de protecție a acestuia, prin analizarea cadrului legal național, a jurisprudenței CtEDO și CJUE și a practicii internaționale, ceea ce a permis definirea criteriilor obiective și a procedurilor aplicabile pentru stabilirea locului de reședință al copilului, asigurând echilibrul între interesele fundamentale ale minorului și drepturile părinților și fundamentarea unor recomandări *de lege ferenda* pentru uniformizarea practicii judiciare și alinierea legislației naționale la standardele europene.

Semnificația teoretică rezultă indubitabil din abordarea europeană a legislației substanțiale în sensul alinierii legislației moldovene la legislația și cerințele europene, prin drept comparat.

Valoarea aplicativă: Rezultatele științifice vor fi utile sub mai multe aspecte: în procesul de legiferare, în activitatea practică a avocaților, judecătorilor, specialiștilor, precum și în procesul didactic. De asemenea, au fost identificate soluțiile și ipotezele de convertire a Codului Civil RM pentru a răspunde cerințelor practicii judiciare în relațiile europene și internaționale în vederea soluționării problemelor privind determinarea domiciliului minorului.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele cercetării realizate au fost expuse în cadrul conferințelor naționale și internaționale, în special peste hotare, și se reflectă în articole științifice

ADNOTATION

GIURGEA Lenuța. „The Legal Regime of the Minor’s Domicile and Residence. Legal Consequences and Protection Mechanisms.”

PhD thesis in Law, specialty: 553.01 – Civil Law. Chisinau, 2026.

Structure of the thesis: Introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 324 titles, 266 pages of main text. In addition, 24 significant scientific works have been published on the topic of the thesis.

Keywords: children, family, parents, protection, residence, domicile, minors, rights, discrimination.

Research aim: to conduct a multidisciplinary study on the legal regime of the domicile and residence of the minor, as well as their legal consequences and protection mechanisms, in order to justify the harmonization of legal concepts and judicial practice in cases involving minors.

Research objectives: determining the content of the guiding principles applied in establishing the domicile and residence of the minor child; analyzing the concepts of the family home and the child’s home; identifying the concepts of habitual residence, temporary residence and alternating residence through the analysis of the legal framework and the case law of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union; determining the content of the concept of habitual residence in international practice; examining the legal regime governing the change of the minor child’s domicile and the conditions of unlawful retention of the child through the analysis of its effects on family relations; examining aspects concerning the cooperation of state authorities in establishing the domicile of the minor child and in ensuring the child’s return in cases of abduction or unlawful retention; formulating recommendations and *lex ferenda* proposals aimed at improving the efficiency of judicial practice and aligning national legislation with the standards of the European community.

Scientific novelty and originality lies in the comprehensive and multidisciplinary analysis of the legal regime of the minor’s domicile and residence, as well as in contributing to the resolution of significant issues faced by the Republic of Moldova, specifically by identifying legislative gaps in Moldova that are inconsistent with legal standards proposed at the European level, and addressing them through *lex ferenda* proposals.

The obtained results are reflected in the main scientific theses promoted for defense and in **the important scientific problem** addressed, which consists in clarifying and systematizing the legal regime of the domicile and residence of the minor, as well as the mechanisms for their protection, through the analysis of the national legal framework, the case law of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union, and international practice. This has allowed for the definition of objective criteria and applicable procedures for determining the child’s place of residence, ensuring a balance between the fundamental interests of the minor and the rights of the parents, and the formulation of law reform recommendations aimed at standardizing judicial practice and aligning national legislation with European standards.

The theoretical significance undoubtedly derives from the European approach to substantive legislation, aimed at aligning Moldovan legislation with European legislation and requirements through comparative law analysis.

Practical value: the scientific results may be useful in several areas: in the legislative process, in the practical activity of lawyers, judges and specialists, as well as in the educational process. Furthermore, solutions and hypotheses for improving the Civil Code of the Republic of Moldova have been identified in order to meet the requirements of judicial practice in European and international relations concerning the determination of the minor’s domicile.

Implementation of scientific results: the results of the research have been presented at national and international conferences, particularly abroad, and are reflected in significant scientific publications and articles.

АННОТАЦИЯ

ДЖУРДЖА Ленуца. „Правовой режим места жительства и пребывания несовершеннолетнего. Юридические последствия и механизмы защиты”.

Диссертация на соискание ученой степени доктора права, специальность: 553.01 – Гражданское право. Кишинэу, 2026.

Структура диссертации: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 324 наименований, 266 страниц основного текста. Кроме того, по теме диссертации опубликована в 24 научных работах значительного объема.

Ключевые слова: дети, семья, родители, защита, место пребывания, место жительства, несовершеннолетние, права, дискриминация.

Цель исследования заключается в проведении междисциплинарного исследования правового режима места жительства и пребывания несовершеннолетнего, а также их юридических последствий и механизмов защиты с целью обоснования унификации правовых понятий и судебной практики в делах с участием несовершеннолетних.

Задачи исследования: определение содержания руководящих принципов при установлении места жительства и пребывания несовершеннолетнего ребенка; анализ понятий жилища семьи и жилища ребенка; выявление содержания понятий обычного места пребывания, временного пребывания, а также чередующегося проживания на основе анализа правовой базы и практики Европейский Суд по Правам Человека и Суд Европейского Союза; определение содержания понятия обычного места пребывания в международной практике; исследование правового режима изменения места жительства несовершеннолетнего ребенка, условий его незаконного удержания через призму анализа последствий для семейных отношений; исследование аспектов сотрудничества государственных органов при установлении места жительства несовершеннолетнего ребенка и его возвращении в случае похищения или незаконного удержания; формулирование рекомендаций и предложений *de lege ferenda*, направленных на повышение эффективности судебной практики и гармонизацию национального законодательства со стандартами европейского сообщества.

Научная новизна заключается в комплексном и междисциплинарном анализе правового режима места жительства и пребывания несовершеннолетнего, а также в внесении вклада в решение важных проблем, с которыми сталкивается Республика Молдова, в частности в выявлении законодательных пробелов Республики Молдова, противоречащих нормам, предложенным на уровне Европы, и в их разрешении посредством предложений по законотворчеству (*lex ferenda*).

Полученные результаты отражаются в основных научных тезисах, выдвигаемых на защиту, а также в решении **важной научной проблемы**, заключающейся в уточнении и систематизации правового режима места жительства и проживания несовершеннолетнего, а также механизмов его защиты, посредством анализа национального правового регулирования, практики Европейского суда по правам человека и Суда Европейского Союза, а также международной практики. Это позволило определить объективные критерии и применимые процедуры для установления места проживания ребенка, обеспечивая баланс между основными интересами несовершеннолетнего и правами родителей, а также обосновать рекомендации по внесению законов (*law reform*) для унификации судебной практики и приведения национального законодательства в соответствие с европейскими стандартами.

Практическая ценность: научные результаты могут быть использованы в различных направлениях: в процессе правотворчества, в практической деятельности адвокатов, судей и специалистов, а также в учебном процессе. Кроме того, были выявлены решения и гипотезы совершенствования Гражданского кодекса Республики Молдова для приведения его в соответствие с требованиями судебной практики в европейских и международных правоотношениях при разрешении вопросов, связанных с определением места жительства несовершеннолетнего.

Внедрение научных результатов: результаты проведенного исследования были представлены на национальных и международных научных конференциях, в том числе за рубежом, и отражены в научных статьях.

GIURGEA Lenuța

**REGIMUL JURIDIC AL DOMICILIULUI ȘI REȘEDINȚEI MINORULUI.
CONSECINȚE JURIDICE ȘI MECANISME DE PROTECȚIE**

SPECIALITATEA: 553.01 – DREPT CIVIL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: _____

Formatul hârtiei 60x841/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 25 ex

Coli de tipar. 2.1.

Comanda nr. _____

Editura

Tipografia „Pulsul Pieții”

Str. Gh. Iablockin nr. 5, Chișinău